

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته: روابط بین الملل

موضوع:

روابط ترکیه با رژیم صهیونیستی (اسرائیل) و تاثیر آن بر تحولات اخیر خاورمیانه

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر فاطمه شکوهی آذر

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر حبیب الله ابوالحسن شیرازی

پژوهشگر

محمد رضا کاری

سال تحصیلی

تابستان ۱۳۹۲

تقدیم بہ:

ہمہ آنانی کہ بیچ گاہ حیات ہو محبت ہی بی دینغ خود را از من دینغ نکر دند.

تقدیر و شکر

در خاتمه از کجک باو پستیانی های بی دریغ خانواده مهربانم که همیشه در طول دوران تحصیل مشوق من بوده اند بی نهایت پاسکزاری می نمایم؛ همچنین از استاد راهنما سرکار خانم دکتر شگوهی آذر، استاد مشاور جناب آقای دکتر شیرازی که راهنمایی های بی سائبه و بی کران به اینجانب عرضه فرمودند تا بر غنای این پژوهش بیافزاید و همچنین از استاد و اور جناب آقای دکتر نیری که این پژوهش را مورد ارزیابی و تقدیر قرار خواهند داد کمال شکر و سپاس خود را

اعلام می دارم.

تعه‌دنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجان‌ب محم‌د‌رضا کاری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۹۰۰۸۰۲۵۳۲ در رشته روابط بین‌الملل که در تاریخ / ۱۳۹۲ از پایان نامه خود تحت عنوان روابط ترکیه با اسرائیل و تاثیر آن بر تحولات اخیر خاورمیانه با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق رو پژوهش انجام شده توسط اینجان‌ب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجان‌ب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: محمد رضا کاری

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ / / ۱۳۹۲

محمد رضا کاری دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین الملل از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره
به حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

سرکار خانم دکتر شکوهی آذر

امضاء استاد راهنما

مقدمه

ترکیه و اسرائیل (رژیم صهیونیستی) در طول یک دهه اخیر سعی نموده‌اند از انزوا بیرون آمده ترکیه رویکرد نگاه به غرب و اتحادیه اروپا را تغییر داده و همچنین اسرائیل نیز سعی کرده خود را از انزوا خارج نماید، در جریان تحولات جدید و خیزش‌های مردمی جهان عرب نیز این دو کشور سعی نموده‌اند به بازیگرانی تأثیرگذار تبدیل شوند لذا رویکرد دو کشور در همکاری با یکدیگر بوده است دو کشور سعی نموده‌اند در این همکاری منافع و اهداف بازیگران منطقه‌ای (قطر، عربستان سعودی) و قدرت‌های بزرگ را در حوزه خاورمیانه لحاظ نمایند. با توجه به رویکرد دو کشور در قبال تحولات سوریه حمایت از مخالفین بشار اسد توسط ترکیه و همچنین رژیم صهیونیستی با حملات گاه و بیگاه به سوریه این دیدگاه و ایده تقویت شد که دو کشور در حال نمایندگی اهداف غرب در منطقه می‌باشند. که این امر به تضعیف منافع منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران منجر می‌شود، همچنین با تقابل منافی که میان ایران، و کشورهای ائتلاف به وجود می‌آید روابط ایران و کشورهای فوق به سمت واگرایی سیر می‌نماید.

لیکن در مدت زمان انجام پژوهش در چندین نشست تخصصی و همایش تخصصی در رابطه با موضوع پژوهش در مرکز مطالعات خاورمیانه حضور یافته و بهره لازم را برده؛ همچنین تشکر از زحمات مسئولین کتابخانه‌های دفتر مطالعات سیاسی، مرکز تحقیقات استراتژیک و ...

در خاتمه از کمک‌ها و پشتیبانی‌های بی دریغ تمامی عزیزان بی نهایت سپاسگزاری می‌نمایم همچنین از استاد راهنما سرکار خانم دکتر فاطمه شکوهی آذر، استاد مشاور جناب آقای دکتر حبیب الله ابوالحسن شیرازی که راهنمایی‌های بی شائبه و بی کران به اینجانب عرضه فرمودند تا بر غنای این پژوهش بیفزاید و همچنین از استاد داور جناب آقای دکتر نیری که این پژوهش را مورد ارزیابی و نقد قرار خواهند داد کمال تشکر و سپاس خود را اعلام می‌دارم.

محمد رضا کاری

بهار ۱۳۹۲

چکیده

یکی از پیچیده‌ترین و پر ابهام‌ترین روابط دیپلماتیک در منطقه خاورمیانه، روابط فی مابین اسرائیل و ترکیه هست. به نظر می‌رسد که برای درک و فهم دقیق و صحیح نسبت به روابط بین رژیم صهیونیستی و ترکیه لازم باشد. به بررسی رویدادهایی که در اواخر سال ۲۰۱۰ روی داد پردازیم و اکنون نیز در اوایل سال ۲۰۱۳ همچنان وضعیت این منطقه را، در حالتی ژله‌ای و سیال قرار داده است. لذا با توجه به سیاست ابهام در روابط دو کشور تنها نظریه‌ای که پاسخگوی ابهامات در این منطقه است، نظریه واقع‌گرایی است. دو کشور از زمان شکل‌گیری تاکنون همواره روابط بسیار عمیقی با یکدیگر داشته‌اند؛ گرچه در یک دهه اخیر درگیری‌های لفظی میان دو کشور صورت گرفت ولی این روابط همواره به دلیل امنیتی و راهبردی بودن در ابهام برقرار بوده است. همچنین دو کشور در تحولات اخیر خاورمیانه همکاری‌های مستقیم و غیرمستقیمی داشته که بیش‌ترین همکاری دو کشور به عقیده کارشناسان در بحران کشور سوریه است. لذا این پرسش طرح می‌شود که روابط راهبردی_امنیتی میان آنکارا و تل‌آویو چه نقش و تأثیری در تحولات اخیر (۲۰۱۰ به بعد) خاورمیانه داشته است؟ به نظر می‌رسد که در واقع آنکارا و تل‌آویو هر دو به دنبال تضعیف ارتش‌های مهم و قدرتمند عربی (سوریه و مصر) و محور مقاومت می‌باشند. لیکن این تحولات صحنه بین‌المللی_منطقه‌ای برای بازی دو کشور فراهم نموده است. بر این اساس پژوهش فوق با گردآوری داده‌های لازم به توصیف، تجزیه، تحلیل و استنباط روابط داده‌های مزبور می‌پردازد تا بتوان میزان اثرگذاری متغیر مستقل بر وابسته را مورد سنجش قرارداد. افزون بر این با توجه به این نکته که موضوع مورد مطالعه در منطقه پویای خاورمیانه در جریان است، لذا سعی شده آثار باارزش در رابطه با موضوع را مورد استفاده قرارداد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	۱-۱- بیان مساله پژوهش.....
۲	۲-۱- سوالات پژوهش.....
۲	۱-۲-۱- الف: سوال اصلی پژوهش.....
۲	۲-۲-۱- ب: سوال فرعی پژوهش.....
۲	۳-۱- فرضیات پژوهش.....
۲	۱-۳-۱- الف: فرضیه اصلی پژوهش.....
۳	۲-۳-۱- ب: فرضیه مکمل.....
۳	۴-۱- متغیر ها.....
۳	۵-۱- تعریف مفاهیم.....
۳	۱-۵-۱- روابط خارجی.....
۴	۲-۵-۱- ترکیه.....
۵	۳-۵-۱- اسرائیل.....
۶	۶-۱- عملیاتی کردن مفاهیم.....
۶	_ الف: امنیت در روابط دو کشور
۷	_ ب: همگرایی _ واگرایی در روابط دو کشور.....
۸	۷-۱- شاخص های پژوهش.....
۹	۸-۱- ادبیات پژوهش.....

۱۲	۹-۱- اهمیت پژوهش.....
۱۳	۹-۱- اهداف پژوهش.....
۱۳	۱۰-۱- روش پژوهش و جمع آوری اطلاعات.....
۱۴	۱۱-۱- حدود و نقطه تمرکز پژوهش.....
۱۴	۱۲-۱- موانع و محدودیت های پژوهش.....
۱۵	۱۳-۱- سازماندهی پژوهش.....
۱۶	پی نوشت فصل اول.....

فصل دوم چارچوب نظری پژوهش

۱۹	مقدمه.....
۲۰	۱-۲- واقع گرایی.....
۲۱	۱-۱-۲- طرح نظریه واقع گرایی.....
۲۳	۲-۱-۲- زمینه ی تاریخی طرح نظریه واقع گرایی در نیمه ی قرن بیستم.....
۲۷	۳-۱-۲- نگاه واقع گرایی به دولت (دولت محوری).....
۲۸	۴-۱-۲- نگاه واقع گرایی به بقاء (اصل بقاء).....
۲۹	۵-۱-۲- نگاه واقع گرایی به خود یاری (اصل خودیاری).....
۳۰	۶-۱-۲- منازعه و همکاری از دیدگاه واقع گرایی.....
۳۱	۲-۲- شکل گیری روابط خارجی بازیگران عرصه بین الملل.....
۳۲	۳-۲- قدرت مفروض جدای ناپذیر واقع گرایی.....
۳۵	۴-۲- پویای های سیستماتیک و شکل گیری ساختار تصمیم گیری خارجی در خاورمیانه.....
۳۶	۵-۲- سیاست قدرت.....

۳۸..... پی نوشت فصل دوم.....

فصل سوم ماهیت شکل گیری روابط خارجی دو کشور در طول تاریخ

۴۱..... مقدمه.....

۴۳..... ۱-۳- سرآغاز روابط ترکیه و اسرائیل.....

۴۴..... ۲-۱-۳- روابط ترکیه - اسرائیل در دهه ۱۹۹۰ (۲۰۰۰-۱۹۹۰).....

۴۹..... ۳-۱-۳- روابط ترکیه - اسرائیل در دهه ۲۰۰۰ (۲۰۱۳-۲۰۰۰).....

۴۹..... ۱-۳-۱-۳- تحولات روابط ترکیه و اسرائیل از ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۲.....

۵۰..... ۲-۳-۱-۳- تحولات روابط ترکیه و اسرائیل از ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷.....

۵۴..... ۳-۳-۱-۳- تحولات روابط ترکیه و اسرائیل از ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۰.....

۵۶..... ۴-۳-۱-۳- تحولات روابط ترکیه و اسرائیل از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۳ (آغاز تحولات خاورمیانه).....

۶۰..... ۲-۳- ماهیت رابطه دو کشور در سیاست ابهام در کنار تقویت انتقادهای پوپولیستی.....

۶۲..... پی نوشت فصل سوم.....

فصل چهارم ترکیه و اسرائیل منافع استراتژیک مشترک در تحولات خاورمیانه (۲۰۱۰)

۶۶..... مقدمه.....

۶۸..... ۴-۱- روابط ترکیه و اسرائیل واگرایی یا همگرایی.....

۶۸..... ۴-۱-۱- الف: دلایل همگرایی روابط ترکیه و اسرائیل.....

۷۱..... ۴-۱-۲- ب: دلایل واگرایی روابط ترکیه و اسرائیل.....

۷۴..... ۴-۲- تحولات خاورمیانه واکنش دو کشور.....

- ۷۵-۱-۲-۴- رویکرد اسرائیل به تحولات خاورمیانه.....
- ۷۸-۲-۲-۴- رویکرد ترکیه به تحولات خاورمیانه
- ۸۵-۳-۴- رابطه دو کشور اسرائیل و تاثیرگذاری بر تحولات عربی.....
- ۸۵-۱-۳-۴- رابطه دو کشور اسرائیل و ترکیه قبل از بحران سوریه (تضاد منافع).....
- ۸۶-۱-۱-۳-۴- حمله اسرائیل به غزه پس از تحولات عربی پیامی به ترکیه (قبل از تشدید بحران سوریه).....
- ۸۸-۲-۱-۳-۴- حمله به کشتی مرمره آغاز تنش جدی میان ترکیه و اسرائیل (قبل از تشدید بحران سوریه).....
- ۸۹-۲-۳-۴- رابطه دو کشور اسرائیل و ترکیه بعد از بحران سوریه (اشتراک منافع).....
- ۹۰-۱-۲-۳-۴- اهداف پنهان ترکیه و اسرائیل در تحولات عربی پس از میانجی گری ایالات متحده.....
- ۹۲-۲-۲-۳-۴- تاثیر روابط خارجی دو کشور ترکیه و اسرائیل پس از تحولات عربی بر امنیت جمهوری اسلامی ایران.....
- ۹۶- پی نوشت فصل چهارم.....

فصل پنجم نتیجه گیری

- ۱۰۰- نتیجه گیری.....

کتابنامه

منابع فارسی

- ۱۱۰- کتاب و مقالات.....

- ۱۱۳- وب گاه فارسی.....

منابع غیر فارسی

- ۱۱۶- کتاب و مقالات.....

- ۱۱۸- وب گاه غیر فارسی.....

فهرست شکل ها و جداول

- شکل ۱: تعیین جایگاه واقعی قدرت یک کشور در روابط بین الملل..... ۳۴
- شکل ۲: شکل بسط داده شده جایگاه واقعی قدرت یک کشور در روابط بین الملل..... ۳۴
- جدول شماره ۱. مبادلات تجاری ترکیه با اسرائیل ۲۰۰۰-۱۹۹۰..... ۴۷
- جدول شماره ۲. مبادلات تجاری ترکیه و اسرائیل ۲۰۰۷-۲۰۰۲..... ۵۴
- جدول شماره ۳. مبادلات تجاری دو کشور ترکیه و اسرائیل ۲۰۱۰-۲۰۰۷..... ۵۶
- جدول شماره ۴ مبادلات تجاری دو کشور ترکیه و اسرائیل ۲۰۱۲-۲۰۱۰..... ۵۸
- جدول شماره ۱. فصل چهارم ماهیت تحولات عربی_مواضع ترکیه..... ۸۴

فصل اول

کلیات

۱-۱- بیان مسئله پژوهش

بررسی تحولات خاورمیانه به ویژه پس از حملات ۱۱ سپتامبر و تغییر نظام امنیت و نوع روابط خارجی بازیگران یا قدرت‌های منطقه‌ای از جمله موضوعات مهم به شمار می‌رود؛ لیکن رویدادهایی که در اواخر سال ۲۰۱۰ روی داد و اکنون نیز در اوایل سال ۲۰۱۳ همچنان وضعیت این منطقه را، در حالی ژله‌ای و سیال قرار داده است. آتشی که توسط یک جوان تونس‌ی روشن شد همچنان می‌سوزد و چهره این منطقه از جهان را که به عقیده برخی از نظریه‌پردازان قلب جهان هست با دگرگونی روبرو کرده است؛ لذا به نظر می‌رسد تنها نظریه‌ای که پاسخگوی ابهامات در این منطقه است، نظریه واقع‌گرایی هست. چرا که دولت‌ها در این منطقه بر اساس منطقی خود حرکت می‌کنند. لیکن به نظر می‌رسد که این تحولات عمیق در بلندمدت حتی چهره ژئوپلیتیک - ژئواستراتژیک منطقه را دگرگون خواهد نمود؛ افزون بر این تحولات زمینه مناسبی را برای نقش‌آفرینی بازیگران مختلف منطقه‌ای و بین‌المللی فراهم ساخته است که در این میان ترکیه از جمله بازیگرانی است که نقش پررنگی در تحولات اخیر منطقه داشته است. لذا این کشور که از زمان شکل‌گیری توسط آتاتورک تاکنون روابط خود را بر محور غرب پایه‌گذاری کرده است همواره روابط بسیار عمیقی با اسرائیل داشته در واقع برای یک روابط عادی با غرب باید روابط عادی با اسرائیل برقرار نمود. گرچه در یک دهه اخیر درگیری‌های لفظی میان دو کشور صورت گرفت ولی این روابط همواره به دلیل امنیتی و راهبردی بودن برقرار بوده است. به عنوان نمونه می‌توان به سفر اخیر جان کری به ترکیه جهت عذرخواهی اتفاقات کشتی مرمره اشاره نمود. لکن دو کشور در تحولات اخیر خاورمیانه همکاری‌های مستقیم و غیرمستقیمی داشته بیش‌ترین همکاری دو کشور در جریان تحولات خاورمیانه به عقیده کارشناسان در مسئله کشور سوریه هست. آنکارا و تل‌آویو هر دو به دنبال تضعیف ارتش‌های مهم و قدرتمند عربی هستند که همانا دو ارتش سوریه و مصر بوده است. همچنین این تحولات صحنه بین‌المللی - منطقه‌ای برای بازی دو کشور فراهم نموده است. بنابراین پژوهش ذیل با طرح سؤال اصلی و سؤال‌های فرعی سعی دارد، این موضوع را واکاوی و تشریح نماید. بر این اساس پژوهش فوق با گردآوری داده‌های لازم به توصیف، تجزیه، تحلیل و استنباط روابط داده‌های مزبور می‌پردازد، تا بتوان میزان اثرگذاری متغیر مستقل بر وابسته را مورد سنجش قرارداد. افزون بر این با توجه به این نکته که

موضوع مورد مطالعه در منطقه پویای خاورمیانه در جریان است، لذا سعی شده آثار باارزش در رابطه با موضوع را مورد استفاده قرارداد.

۲-۱- سؤالات پژوهش

۱-۲-۱- الف : سؤال اصلی پژوهش

- روابط استراتژیک _ امنیتی^۱ میان آنکارا و تل‌آویو چه نقش و تأثیری در تحولات اخیر (۲۰۱۰ به بعد) خاورمیانه داشته است؟

۱-۲-۲- ب : سؤال فرعی پژوهش

- ترکیه و اسرائیل (رژیم صهیونیستی) با توجه به تحولات روی داده چه منفعی را دنبال می‌نمایند؟

- به چه دلایلی مواضع ترکیه در قبال تحولات اخیر متناقض و تا حدودی متفاوت بوده است؟

۳-۱- فرضیات پژوهش

۱-۳-۱- الف: فرضیه اصلی پژوهش

- به نظر می‌رسد که دو کشور در این همکاری یک هدف مشترک که همانا، تضعیف رقبای منطقه‌ای مانند مصر، سوریه و همچنین محور مقاومت است دنبال می‌کنند.

^۱ . Strategic Relations and Security

۱-۳-۲- ب: فرضیه مکمل

- دو کشور به دنبال تضعیف ارتش‌های قدرتمند عربی سوریه و مصر می‌باشند، زیرا در طول تاریخ نشان داده است که تنها دو ارتش میان تمام ارتش‌های عربی دارای قدرت می‌باشند. لیکن در این میان اسرائیل نیز به دنبال شکستن محور مقاومت نیز می‌باشد.
- از یک سو تحولات در مصر و سوریه موجب کم رنگ شدن نقش این کشورها در منطقه خاورمیانه شده است به ویژه در قبال مسئله فلسطین و این فرصت مناسبی را در اختیار ترکیه قرار می‌دهد. از سویی دیگر ترکیه با اتخاذ سیاست حفظ وضع موجود در قبال بحرین، یمن همسو با سیاست‌های غرب به طرز زیرکانه‌ای با همکاری با اسرائیل درصد کاستن از میزان نفوذ و قدرت مانور منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران است.

۱-۴- متغیرها^۲

متغیر مستقل: روابط آنکارا و تل‌آویو (ترکیه - اسرائیل)

متغیر وابسته: تقویت فرآیندهای منطقه‌ای دو کشور

۱-۵- تعریف مفاهیم

۱-۵-۱- روابط خارجی^۳

روابط خارجی از جمله حوزه‌های مهم در مطالعات روابط بین‌الملل هست که به دلیل تکرر و تعدد منافع و مصالح بازیگران از پیچیدگی‌های بسیار زیادی برخوردار هست. معذالک جوامع از زمان‌های کهن با یکدیگر روابط سیاسی داشته‌اند و در چارچوب یک سلسله اصول مشخص و از پیش

^۲. پژوهش فوق نیز روابط آنکارا و تل‌آویو (ترکیه - اسرائیل) به عنوان متغیر مستقل مطرح می‌باشد و تقویت فرآیندهای منطقه‌ای دو کشور به عنوان متغیر وابسته طرح شده است. همچنین متغیر میانجی مطرح است که، فراهم شدن عرصه بازیگری بازیگران منطقه‌ای می‌باشد که در پژوهش فوق مطرح شده است.

^۳. Foreign Relations

تعیین شده، برای دستیابی به اهداف سیاست خارجی با کشورهای دور و نزدیک رابطه برقرار می‌کردند؛ (حمید بهزادی، ۱۳۸۴: ۹). لیکن در خصوص سیاست خارجی به تعریف‌های زیادی بر می‌خوریم، بدون این که این تعریف‌ها تفاوت ماهوی و مفهومی داشته باشند و تقریباً همه‌ی آن‌ها به یک مفهوم اشاره دارند. اما از میان آن‌ها تعریف زیر کامل‌تر و روشن‌تر به نظر می‌رسد:

"سیاست خارجی" عبارت است از: خط مشی و روشی که دولت در برخورد با امور و مسایل خارج از کشور برای حفظ حاکمیت و دفاع از موجودیت و [تعقیب و تحصیل] منافع خود اتخاذ می‌کند (منصوری، ۱۳۸۴).

۱-۵-۲- ترکیه^۴

ترکیه با جایگاه خاص جغرافیایی از موقعیت استراتژیکی خاص هم برخوردار است، این سرزمین همانند پلی دو منطقه مهم و استراتژیکی بالکان و خاورمیانه را به یکدیگر متصل می‌کند. این کشور در اوایل دوره جنگ سرد (۱۹۵۳م) به علت وحشتی که از حمله شوروی سابق داشت، به عنوان بازوی شرقی بلوک غرب به پیمان نظامی ناتو پیوست؛ این کشور علت هم‌جوار بودن با کشورهای مشترک‌المنافع و وجود منابع نفت و گاز در این منطقه، همواره مورد توجه غرب است (www.torkiye.com, ۲۰۱۳). معذالک ترکیه از دیرباز با برخی همسایگان خود مرزهایی ناآرام داشته است؛ از آن جمله دشمنی دیرینه با ارمنستان، تجاوز به خاک عراق، در بخش‌های شمالی و اجرای طرح‌های تحت پوشش (GAP)^۵ که از طریق آن ترکیه کنترل مصب‌های دجله و فرات و بهره‌برداری یک جانبه و پر کردن مخازن آب را انجام می‌دهد و انقطاع جریان آب این دو رودخانه همواره موجب نگرانی دو کشور سوریه و عراق است. لذا این کشور در روابط با اسرائیل، ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپایی استراتژی‌های فراملی و فرامرزی دارد و از دهه ۵۰ با ورود به

^۴ . Turkey

^۵ . دولت ترکیه ، طی سال های اخیر، نسبت به مشکلات اقتصادی و اجتماعی به ویژه توسعه اقتصادی مناطق کردنشین حساسیت خاصی داشته است لیکن پروژه ۳۲ میلیاردی گاپ (GAP) شامل ساخت ۱۷ نیروگاه برق آبی و ۱۷ طرح آبیاری است به اجرا در آورده است. (مارتین، ۱۳۸۹: ۲۵۲)

ناتو به رعایت قراردادهای این پیمان و همکاری با آمریکا ملزم شد و از زمره اولین کشورهای بود که موجودیت اسرائیل را به رسمیت شناخت (۲۰۱۳، www.torkiye.com).

۱-۵-۳- اسرائیل^۶ (رژیم صهیونیستی)

اسرائیل (رژیم صهیونیستی) کشوری در غرب آسیا^۷ و در منطقه خاورمیانه است. نام رسمی آن در مجامع بین‌المللی دولت اسرائیل و پایتخت آن شهر اورشلیم است. پهناوری این کشور ۲۲۰،۱۴۵ کیلومتر مربع است. اسرائیل در ساحل شرقی دریای مدیترانه واقع شده و در شمال با لبنان، در شمال شرقی با سوریه، در شرق با اردن و در جنوب غربی با مصر مرز زمینی دارد. اسرائیل هم‌چنین در شرق با کرانه باختری رود اردن و در جنوب غربی با نوار غزه مجاورت دارد. اسرائیل تنها کشور عمدتاً یهودی در جهان است. بر پایه آخرین سرشماری، سازمان مرکزی آمار اسرائیل، این کشور در حدود ۷،۸۰۲،۱۶۹ جمعیت داشته است (آمار برگرفته شده از http://www.geohive.com/earth/population_now.aspx) که در حدود پنج میلیون و ۷۰۰ هزار نفر از ساختار جمعیتی آن را یهودیان تشکیل داده‌اند. و مابقی ساختار جمعیتی از مسلمانان، مسیحیان، دروزها و سامریون تشکیل شده است. معه‌ذا در حال حاضر بیش از صد و شصت کشور جهان، اسرائیل (رژیم صهیونیستی) را به رسمیت می‌شناسند. و با این کشور روابط کامل دیپلماتیک دارند. و در بسیاری از کشورهای جهان، وابسته‌های دیپلماتیک دارد. بودجه سالیانه اسرائیل (رژیم صهیونیستی) امروز از ۶۶ میلیارد دلار فراتر می‌رود، از سال ۱۹۸۵، آمریکا سالانه در حدود ۳ میلیارد دلار به اسرائیل کمک کرده است. (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>)

^۶ . Israel

^۷ . لازم به ذکر است این کشور ساختگی می‌باشد و توسط دول غربی و اعلامیه بالفور شکل گرفته در واقع کشوری بی پایه توسط کشورهای غربی در این منطقه ایجاد شد که تاکنون مشکلات آن دامنگیر منطقه خاورمیانه می‌باشد لیکن به دلیل اینکه این پژوهش بررسی روابط این دو کشور می‌باشد باید به اختصار درباره آن توضیحاتی را بیان نمود.

۱-۶- عملیاتی کردن مفاهیم

یکی از اصلی‌ترین تلاش‌های فکری در هر پژوهشی عبارت است از تبدیل مفاهیم انتزاعی به تعاریف عملیاتی و از تعاریف عملیاتی به تعیین متغیرها و سنجش آن‌ها؛ در واقع سنجش مفاهیم یکی از مسائل اصلی در تحقیقات است و فرآیندی است که از تعاریف اصطلاحات مندرج در فرضیه‌های تدوین‌شده آغاز و به عملیاتی کردن تعاریف و تدارک ابزارهای سنجش مفهوم منتهی می‌گردد. فرض عملیاتی این پژوهش شکلی از نظریه رئالیستی است، مطابق این فرض دولت در خاورمیانه بازیگر عرصه سیاست خارجی است و منافع نخبگان دولتی در حداکثر کردن استقلال و امنیت دولت‌ها است. لذا با توجه به این فرض پژوهش فوق با سه مفهوم روبرو هست که در روابط دو کشور عملیاتی می‌شود، این مفاهیم عبارت‌اند از مفهوم امنیت در روابط دو کشور و همگرایی و واگرایی در روابط خارجی دو کشور ترکیه و اسرائیل.

الف: امنیت^۸ در روابط دو کشور

امنیت را باید مقوله دیرینه دانست که با وجوه هستی انسانی پیوندی ناگسستنی داشته و انسان حتی زمانی که بر هیبت و هویت اجتماعی در نیامده بود، به امنیت چشم‌آشنایی همیشه همراه می‌نگریست در واقع می‌توان گفت در وجود انسان نهفته است. اما با مرور زمان و شکل‌گیری هویت اجتماعی انسان این مفهوم دگرگون شد. بنابراین می‌توان اشاره نمود که «امنیت اصطلاحی است مشعر بر فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های نادر امنیت می‌تواند مطابق باشد. به عبارت دیگر می‌توان گفت که آزادی از همه تهدیدها، معادل امنیت کامل است. برعکس در یک سیستم کاملاً تهدید آفرین روابط سیستمی از خصومت شدید و سازش ناپذیر به پارانوئیای (بد اندیشی) منظم نزدیک می‌شود. لیکن از نظر تجربی امنیت امری نسبت است» (علی‌بابایی، ۱۳۸۵: ۳۰).

ولی اکنون مفهوم امنیت از حالت یک مفهوم انتزاعی خارج شده به مفهومی عملیاتی تبدیل شده است در واقع فرآیند امنیت از محدودیت «تک سطحی یا تک ساحتی» خارج شده و امنیت ابعاد گوناگونی یافته لیکن امروزه امنیت دارای ابعاد نظامی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و زیست‌محیطی

^۸. Security